

General Instructions

DAI:

1. Give numbering to headings
2. Do not write lengthy paragraphs. Write medium sized paragraphs with headings.
3. There should be around 12 headings for 16 marks question.
4. Draw figures/diagram/flowchart where needed.
5. Start new question from fresh page.

6. Each answer should start with Introduction and end with Conclusion.

7. Give more weightage to expressedly asked part/s of the question.

8. Change colour scheme for references to give them more visibility.

9. Manage time well.

10. Wide page borders are discouraged. Should be reasonable.

11. Avoid writing wrong references.

حصہ دوم

سوال نمبر

سیف الملوک دہمت دی لازوال داستان

بنیادی گل 1

سوال نمبر بخش سے سب سے زیادہ
کے راسی ڈاڈھے وڈے مو صوع آئے جانے بلانے

میاں صاحب اپنی شہرت یافتہ کتاب
کے اندر اک عزم دہمت دی روشنی پیدا کرنے میں ایسے

کتاب سیف الملوک دی عزم دہمت کے
نال چری ہوئی ہے۔ بنیادی ادب و نغہ منہ نمازی تے

میاں صاحب دی شاعری عزم دہمت دادرس
اس واسطے ایسے کتاب عزم دہمت دی لازوال داستان

لے۔

2 میاں محمد بخش تے سیف الملوک

میاں صاحب بنیادی ادب

آر مشہور شاعرین نے نالی سیف الملوک اور سہالادی
کتاب اے جیٹری آر شہزادے والہری نالی ملین لوز بیان
کردی اے۔

سیف الملوک

شہزادہ لہری نالی ملنا
ما فوق الفطرت
مزم دہیت دی گل

3 سیف الملوک مزم دہیت دی داستان

(الف) صبر دی تلقین

میاں صعب فرماندے میں
صبر کرے تال توتی ملین جپ کرے تال میرے
یا مگلاں دانگول رولا بادے نہ موئی نہ میرے

الیں طرح آر آیت دی کہ

لے ایمان والو! نماز اور صبر نالی مدد منگو (القران)

میاں صعب قرآنی آیت دے لیا نالی صبر دی تلقین کردے میں

(ب) مسلسل جدوجہد دی نصیحت

میاں صعب نے مسلسل

جلد دی ڈاڈھی تلقین سکا کہیں اے اوہ فرماندے میں

لوڑ کرینا جو مڑ آیا لوڑ اوہی کن کچی

میان صعب دے مطابق مسلسل لوڑ کھردنا دینا اصل
دے انسان توں ادیری منزل تک ایڑا دینا اے

ب) لوڑ کرن توں نہ ٹھین دی گل

میان صعب خرفانڑے

نیں

لوڑ کرن حقین ٹھین ناپس بیٹ گھوں تا باسا

ایس واسطے میان صعب نے مسلسل چلن دی ڈاڑھی
لوڑت کھر جھڑھی جو کہ عزم دھیت دی دلیل اے

ت) عزم دھیت دا چل ملن دی گل

میان صعب

خرفانڑے خلی کھر

کھلھا منٹن چڑھے جھرا اورک
جھرا کا سا

ایس شہر دے عزم دھیت نال چلن توں بعد چل ملن
دی گل کیتی گئی اے۔ مسلسل چلن توں بعد انسان توں
ادیری سمت دے چل اک دن خرد در مل جاندا اے لی
شہرٹ مسلسل جینا اے۔

DATE: _____

DAY: _____

۱۳) مسلسل جبر و جبر مردانگی دی نشانی

میاں صعب نے

مسلسل جبر و جبر ہوں مردانگی دے نال جوڑ دتا اے
ادہ فرماندے میں:

مردانیت ہول نہ باریں مت کوئی کجے مرزا
میاں صعب نے بہت بارن لوں نامردانگی دے نال
جوڑ دتا اے۔

۱۴) جیل ملن توں بعد تعلق لوں چلنا

میاں صعب فرماندے

میں کہ جیل ملن توں بعد انسان لوں کوئی دی
دکھ تے تعلق مار نہیں سندا انسان ساریاں تعلقاں
لوں جیل جاندا اے ادہ ملکہدے میں:

جان مقصود مسہر ہوندا رکوں رادت فقیندی
یاد نہ رہے تحفیم کوئی جبر و جبر خراعت فقیندی

چلن ملن توں بعد انسان لوں کوئی تعلق مار نہیں

سندی۔

DATE: _____

DAY: _____

ج) میان صعب تے متیر نیازی دی عاشقاری دتج مزم
صحت

میان صعب نے اپنی
کتاب میں صلیف الملوک و قبا العلیٰ جو صلیف تے مزم
صحت دی گل کہتی ہے، انسان تے پیری دی ملاقات
ما فوق الفطرت ہے اور خیر مانرے میں

صلیف الملوک پیری رلی بیٹھے نال صحت
دل دی

لہیں طرے متیر نیازی نے دی اپنی شادی دے دتج مزم و صحت
دی گل کہتی ہے اور مکھدے میں
کرے نہ خالی ٹریا میں رنے جدھر داوی کیتا میں

4 مکرئی گل

صلیف الملوک انسانی مزم و صحت دے
لازوال جو صلیف دی گل کر دی ہے، الہم کتاب انسانی جو صلیف
دی لازوال کہانی ہے اس کتاب دتج انسانی مزم و صحت
دے ڈال دے، ڈی گل مکرئی ہے، اس کتاب دتج
انسان دے جو صلیف لزل بٹری جنگی طرے میان کیتا گیا ہے
صلیف الملوک انسانی صحت تے جو صلیف دی لازوال کہانی
ہے۔

سوال نمبر 4

سلطان باہو نول بیدار حفزے جاگری
اکھو دا شاعر آکھیا جانوالے

1 نیادی گل

سلطان باہو پنجالی زمانا وئج
ایہی بیدار حفزی تے جاگری اکھو دے راہی ٹھہیر موفوعات
تے رکھی ماندے سن اوہناں نے بالقصو من ودرت الوہور
، عشق، شہزاد صبت تے غناہی اللہ دے اتے ٹھہیر
جاسن یاہاں اللہ سب اکھو ارنیاں دی بیدار حفزی
تے جاگری اکھو دی لٹھالی اے، البس وجہ کرے کے ارنیاں
نول بیدار حفزے جاگری اکھو دا شاعر آکھیا جانوالے

2 سلطان باہو: جتہم تعارف

بابا جی بیوری جتہم دے وئج
بیدار ہونے سن تے ادھو ای دھن میں، آپ سوال
نہی حرفی ستاری لکھی صرف تہی دے اک
لفظ نال شعر آکھو میں، آپ نے 177 کتاباں لکھیاں

سین آبیات بابو سب توں مشہور کتاباں اے

3- بیدار حفزۃ جاگری الہوداشاعر

۴۱ وحدت الوجود اے جانن

باباجی نے وحدت الوجود اے

طعمیر جانن یا مااے اوہ فرماڑے سین

نہ کر منت خوانج حفزہ دی اندر آب حیاتی

وحدت الوجود ^{ہو} ابن العربی | سورال د النظر یہ اے ایس
دے مطالب اللہ ہم چین دنہ وسرا بابا خریدہ کھڑے

سین
مذراکس لوں آکھے حال لکس بن لوئی ناں
(خزید)

۴۲ حشر نال حبت

باباجی فرماڑے سین

الف اللہ فننے دی لوئی اے حشر

من دنہ لالی ہو

اس مشر دے دنہ باباجی اپنے حشر نال حبت دا اظہار

کر رہے سین۔ ارمناں دے حشرے ارمناں دے سین دنہ

جانن کر جھڑیا اے

DATE: _____

DAY: _____

(iii) بیدار حفزی نال عاشقان دی نشاندہی

بابا جی نے عشق کے عاشق دی

بیجان بیان کیتی اے اوہ لکھدے سن:

عشق جنیاں دے بڑی اچیا اوہ چہر دے چپ

جیاے سو

لوں لوں دے بڑو لکھ لکھو بانال اوہ کر دے

گنٹی باتے سو

عاشق دی بیجان چوکے اوہ دنیا داری توں بے نیات

سو کہ چپ ہو جاندا اے

(iv) جاگدی اگو نال عشق دی مشکل دی نشاندہی

بابا جی نے عشق دی مشکل توں

ڈاڈھے چند لہنے نال واضح کیتا اے اوہ لکھدے سن:

عشق دی جاہ بڑاں دا بالن عاشق بہ سکیندے سو

بابا جی دے نزدیک عشق بڑاں دا بالن کے جیڑا عاشقان

لوں ساڑ ساڑ کم سوان کر دیندا اے

(v) عاشق لہوں ڈلا دل رکھن دی تلمسین

بابا جی فرماندے میں

عاشق ہو لو میں عشق کمال تو میں دل رکھیں
و اٹک بہا ڈال ہو

عاشق لہوں بڑا دل رکھن دی تلمسین بابا جی سورال لہوں
کئی گئی لہ کیوں جے عاشق ڈاڑھیان مشکال لہر داشت کردا لہ

(vi) دنیا دی منافقت دی پہچان

بابا جی نے دنیا دی منافقت

لہوں دی چنگے طریقے نال واضح کیتاں اوہ نکھدے میں

تسج جہری تے دل نہ بھریا کی لہنیا ای
تسج لہوں جہڑے ہو

عبادت کرن دے باوجود دل وجہ یلستی دا موجود ہونا ایہہ
منافقت دی لہنیا ای ایس لہنیا لہوں بابا جی نے واضح کیتاں لہ

(vii) بہارِ حقّی نال منافی الذات دی گل

باباجی نے منافی الذات توں اپنے

شعر وچ بیان کیتا کہ اوہ مکھڑے بن

لوں لوں دے ڈھ مکھڑے جہاں اُن کھول
تے اُن کجاں ہو

منافی الذات توں مراد اپنی ذات دے وچ منافیونک ایس

توں باباجی نے بڑی چنگی طرح بیان کیتا کہ

4. مکھی گل

سلطان بابونے اپنی سیدار حقّی

تے جاگری اگھ دے نال ٹھہر مومنوعات اتے جاشن پایا

کے - ادنیان دی شاعری وچ ادنیان دی سیدار حقّی تے

جاگری اگھ دے مومنوعات توں ملدی

کے ادنیان نے پنجابی شاعری وچ اپنی سیداری حقّی تے

جاگری اگھ راہی توں رنٹ شامل کیتا کہ جینوں سی حرفی

شاعری منا گیا۔

سوال نمبر 05

بول مٹی دیا باویا دی فنی تے فکری
قوبیاں

1 بنیادی گل

بول مٹی دیاں باویا دیاں ڈاڑھیاں
قوبیاں مٹی ایہ مختلف نظریات یعنی سوسٹنرسم
تے مارکسزم دی گل کرداں ایہدے دتے سپرٹیل دنیا توں
نفرت تے آئیڈیل دنیا دی گل کیتی گئی اے ایہیاں
فنی قوبیاں دتے سادہ زبان منظر نگاری تے کردار نگاری
شامل اے۔

2 سجاد صیدر تے بول مٹی دیا باویا

سجاد صیدر فوڈاک فائرسٹ

تے شو سلسٹ مکھاری اے۔ ادب دی مکھانی دتے ایہ
دو لوؤں نظریات بڑی جنگی لہر تے نظر آندے مٹی بول
مٹی دیا باویا دی اینیاں بی نظریات دی عکاسی کردا اے

3. بلوچ مٹی دیا باویادی فکری خوبیاں

(i) امیر طبقہ دی بے حسی

سجاد حیدر نے اپنی ایس مجریہ

دعوت امیر طبقہ دی بے حسی دافتر کئی اے مل ملک ڈاکٹر دار

امیر طبقہ دی بے حسی خاص کر دا اوسوں صرف اپنے پیسے

نال غرضن سو رکسے دی شے دی پیر داہ نہیں

(ii) سوشلزم دی گل

سوشلزم

مالی و دولت دی پیر ابر

کارل مارکس دا نظریہ

سجاد حیدر دے

مال و دولت دی پیر ابر تقسیم آتے مزدور دتا اے

(iii) دو مختلف طبقات دی گل

سجاد حیدر نے امیر تے غریب

طبقات دی گل لیتی ہے گل مائیکر نے ملازم فنیئر مائیکر نے
ملازم دی گل دو طبقات دی نشاندہی ہے فولہ کارل مائیکر
دی اٹالیر لیتی ہوئی ہے

۷۴) نفسیاتی مسائل دی گل

سجاد حیدر نے نفسیاتی مسائل
وہی آجاگر کہنے میں ریاض نامی کردار نفسیاتی مسائل دا
شکاراں تے اوہ اپنے دوست دی بیوی ائے دل مار بیٹھا ہے
ادبی گوشش لے کہ اوہ اوہیں حاصل کر لوے اہم
نفسیاتی مسائل نوں دا فتح کردیاں

۷۵) آئڈیلزم تے میٹرینزم دی گل

سجاد حیدر نے آئڈیلزم تے
میٹرینزم دے آتے دی جان پائیے

میٹرینزم

آئڈیلزم

عالی دولت

باوا اگلاں

تے نوے کپڑے

کرداں

سب کچھ میں

انہی دو ڈال دی دھماکے سجاد حیدر نے بڑی جتنی طرح آتی

۶ بول مٹی دے باویا دے فنی خوبیاں

(i) سادہ زبان

سجاد حیدر نے اپنے مکالماتی مطلب

بول مٹی دے باویا دے فنی سادہ زبان دی ورتو کیتی

۱۔

” اسی آئینہ ملیک مننے آں کہ پتھراں دی گلاں
کر دے سن“

ایں طرح دی زبان سادہ پنجابی زبان ل جیڑی ارسناں
د مجموعی بول مٹی دیا باویا دے فنی گئی اے

(ii) منتظر نگاری

سجاد حیدر دے ڈرامے دنج

منتظر نگاری نوں ڈاڈھے چنگے لڑتے نال درتیاں اے
ایں ڈرامے دنج جھنلت منتظر بیان کیتے سن یعنی ”قل
نوں آت“ ٹک جانا، ”پتھر باد دا ہولنا“

(iii) کردار نگاری

سجاد حیدر نے اپنے ڈرامے دنج

مختلف کردار بیان کیے ہیں۔

مل مائیک

ریاض توکرانی، باوا،

ایساں کردار ان دے راہی سجاد

حیدر اپنے ڈراو دے موضوعات بیان کردار

4 مکی گل

سجاد حیدر نے اپنے ڈراوے

وہ ڈراوے وڈی موضوعات تے گل کیتی اے تے

نالہ سجاد حیدر اے مارکسزم دے فلسفے دے ڈرا

اتر نظر آندا اے اوہناں ڈراوے ہن تے فکری

توہیاں دے لحاظ نال ڈھنڈا جینا ڈراوے اے ایس

ڈراوے دہے ہرے وڈے موضوعات اٹھا لے لے ہیں

سوال نمبر 09

نوٹ

- پنجابی ادب وچ کافی
- سچی سرکار دا لہروا

سچی سرکار دا لہروا

1 بنیادی گل

پنجابی ادب وچ سچی سرکار
 سیرت دی مشہور کتاب اے جس دی حافظ عبد الکریم صاحب
 سوال نے لکھی اے ایہ کتاب آنحضرت اکرم وی حیاتی
 نوں ڈاڑھے جنگ لہ لہے مال بیان کردی اے، اصل وچ
 ایہ کتاب دا مقصد سیرت رسولؐ نوں پنجابی وچ لکھنا اے

دویرا

الف) ھا فو بیان

اے آنحضرت وی حیاتی اے جان

ایس کتاب وچ

کتاب راہی آنفسور الہام دی حیاتی بارے ڈاٹوہڈر معلومات
 ملدی ہے اس کتاب نے آپ دی حیاتی دے بہتر پہلو تے روشنی
 پائی ہے۔

(ii) تاریخی علم

کسی سہ ماہی کتاب دے دوج ڈھیر
 سارا تاریخی علم دی موجوداں جیوں کہ آنفسور الہام
 دے خاندان دی تاریخی اہمیت نوں ڈاٹوہڈرے جتھے طریقے
 نال اُجائز کیتا ہے

(iii) اسلامی معلومات

سیرت دی کتاب بیوں دے نال ایہ
 اسلامی معلومات دی غراہیم کردی ہے۔ ایہ دے دوجا لہڑے جتھے
 طریقے نال آنفسور الہام دی سنت تے ادنیال دی حدیث
 نوں بیان کیتا لیا ہے

فتی خوبیاں

(۴) سادہ زبان

اس سیرت دی کتاب دوج

ڈیڑھی سادی پنجابی زبان و لہجہ کے اس دور کے
سادے زبان حال و حال آکھنوں آکھنوں دی مہیاں لڑی مہیاں
تسا ایا

ب (تلمیحات دی ورتو)

اس کتاب وچ تلمیحات لڑی
لڑی ورتو ایا تاریخی واقعات دے ذکر دے لڑیاں
تلمیحات ورتیاں لڑیاں

3 مکرئی قلم

سچی لہجہ پنجابی ادب دی
اں لڑی ڈی کتاب اے ایہ دور وچ آکھنوں آکھنوں دی
زنگی دے ہر پیلو آتے جانش ملو اے اس کتاب نے
لڑی سادہ الفاظ دے آکھنوں آکھنوں دی مہیاں لڑی
بیان کر چھڑیا اے

(الف)۔ پنجابی زبان وچ کافی

1 بنیادی گل

کافی پنجابی زبان وچ خاصی اہمیت
دی حاصل ہے ایہ شاعراں و سچو دتہ انہی گل پینیاون
داہڑا اوڈا زور ہے بابا بلھے ستان تے بابا ستان حسین
نو کافی دے راہی اپنا کلام پیش کیتا ہے

کافی

2

دو شعر ال یا اوس توں ودھ
شعراں نال مل کے بندھی ہے اس دے وچ استھائی
داٹھ آندے جو کہ بار بار آندے جیویں کہ
کے حسین فقیر ساسن دا

کافی موسیقی داوی ذریعہ ہے ایہ پنجاب وچ گائی
وی جاڑی ہے

(i) بابا شاہ ^{حسین} نے کافی

شاہ حسین نے اپنا علاج کافی دی

راہی ای پیش کیا۔ اور بناں دی لڑی مشہور کافی ہے

۱

ربا میرے حال دا محرم توں

اندر توں باسیر توں

ٹوہے تانا توہے مانا

کے حسین فقیر سائیں دا

س ناسی سب توں

(ii)

(ii) بابا بلوہ شاہ نے کافی

بابا بلوہ شاہ نے اپنا سارا

علاج کافی راہی بیان کیا۔ اور بناں دمان و ڈیمان

مشہور قانیاں سن

کر کتن دل دھیان کرے

چیر فہفت تیرے تیرے آما

یلوں نئیں کجھ کھول گول

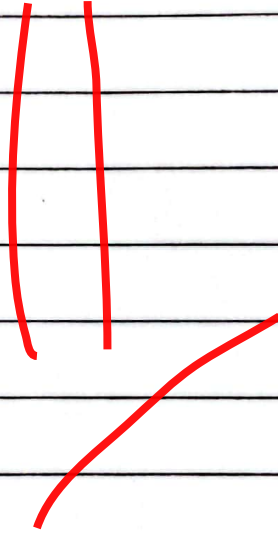
کر کتن دل دھیان کرے

DATE: _____

DAY: _____

3 مکرری گل

کافی بھالی زبان دئے اعلیٰ مقام
رکھری ہے۔ بابا شاہ حسین نے بابا بلو شاہ نے کافی
دے راہی اینا سارا قلام پیش کئیے کافی نصرتی
نوں وی غر دئے محتساہ عابدہ بیرون مشہور کاجنیاں بڑھن
والی گلوکارہ ہے

سوالت نمبر 07

« جو نھنھڑاں طنز و مزاح دی اک
جنگی رکھت

1 بنیادی گل

جو نھنھڑاں دتہ طنز و مزاح
دے ذریعے معاشرے دی تلخ حقیقتاں توں لیر دا اظہار
کیا کہ الیں دے دتہ معاشرے دی تباہ ہونہ بیان دواتیاں
توں اتری جنگی طرز بیان گیتا گیا۔ ارسنہ میر بہراں
نہ جو نھنھڑاں دتہ وڈیاں حقیقتاں توں لیر دے اظہار
دی کوشش کیتی اے۔

2 جو نھنھڑاں دے کجھ عنوانات

جاچا تورا، بینڈ و نمائی، دیباچہ، پیر و سنے، حقہ لیر
دا پیر دھان، جھو، الے دی جیم، بس دا سفر

3 جون پھڑاں دا ویروا

الف) دیباچے مکھن دی مار و مار

ارشدیہ بیوراں نے

طنزیم جناح نال اسیں تے اشوس کیتا کہ دن
دن بن دیباچے مکھن آکھیاں دی تعداد دتے افسانہ ہو
رہیاں۔ سٹن ہر دوسرا بندہ دیباچے مکھن لئی تیار

ب) ہر وشیال دی گھٹی سی سوئی قدر

پر دتے دتے ارشدیہ مکھن

سٹن کہ ہر وشیال توں سٹن زحمت سمجھیا جائے
بیلا ایہ ای ربدی زحمت سمجھے جائے ہی پر
سٹن کم اٹا سو گیا

ب) جھان دی ننڈیا

اسلام دتے جھولوں دڑی کرن دی

اجازت سٹن ارشدیہ نے طنزیم انداز نل اسیں چین
توں ایہ مجموعے جون پھڑاں دتے میان کیتاے، ویلے
نال وڈیاں جھان دتیں سٹن کتیاں سٹن

ت (معاشرے دی روایتاں دے فہم بیوون دا ذکر

بہر دنیاں دی خدمت معاشرے
دی روایت جیہڑی وقت دے نال گھٹتی جارہی ہے ارشد میر
بیوراں نے ایس قلم دے ڈاھڑا چائز یا بارے اسم ^{گھٹیاں} روایتاں
معاشرے دیاں اچھاں چیزاں توں فہم کر سہیل تیں

ط (کم کرن والے طبقے دیاں مسئلہ تال

”پینڈونالی“ وجہ ارشد میر نے کم کرن
والے طبقے دی مشکل زندگی توں واضح کیتا کہ کیوں جے اُن
من دنیاں دے بدلے اوہ ساری زندگی واسطے غلامی جاندے
سین، تے ادھار توں وڈییریاں دا ظلم وی برداشت کرنا
پہینڈاں۔

ت (رشوت دی بندیا

”سفارش“ وجہ ارشد میر بیوراں نے
رشوت دی بندیا کیتی کہ ادھار دے مطابق ایہ چیز
معاشرے واسطے ڈھڑا خطرہ کہ ایس واسطے ایس چیز توں
فہم بیونا چاہی سہراں

ج) کنڈ کنڈراں دی بھسی

”بس واسفر“ وچ ارشد میر
 سوراں نے کنڈ کنڈراں دی بھسی توں وی جانن دے
 بیٹھاں لباندالے، کنڈ کنڈراں بس وچ زیادہ سواریاں جھوڑ
 سِن تے پسیاں دالا پچ کر دے سِن

ج) جھوٹ دی تنزیا

”چایا لورا“ وچ چایا لورا دے
 کردار دے راہی ارشد میر نے جھوٹ دی تنزیا کیتی
 ل۔ اینہ کردار جھوٹ بولدا تے نال اینا رعب دوسریاں
 لے رکھدا لے ایس دے وچ جھوٹ دی ڈاھڑی تنزیا کیتی
 گئی اے

ج) معاشرتی بھسی دی عکاسی

انجمنہ کم قاسمی لکھ دے سِن:
 ”چونڈراں وچ ارشد میر سوراں نے معاشرتی
 بھسی توں پیردہ اٹھایا اے“
 چونڈراں دا اصل مومنو ج
 معاشرے دی بھہر گھٹیاں سونیاں قدرال توں پیردہ اٹھانا

4 مکرری قتل

جو نپھراں دے راہی ارشد منہ نے
 معاشرے دی تلخ حقیقت توں پردہ اٹھایا اے ایس دے دے وچ
 طنز و مزاح دے راہی انسانی جیسی تے معاشرے دیاں لڑی
 مٹھی نال گھنڈیاں بوشیاں قدرال توں پردہ اٹھا
 گیا اے۔ ایس واسطے جو نپھراں جو کہ ارشد منہ دی کتاب
 اے ایس توں طنز و مزاح دی بہترین کتاب منیا گیا اے

